

VALTIONEUVOSTON ASETUS PELASTUSTOIMESTA

Yleistä

Valtioneuvoston asetuksessa pelastustoimesta (jäljempänä uusi PeA tai asetusehdotus) annetaan heinäkuun 2011 alusta voimaan tulevan pelastuslain (379/2011) (jäljempänä uusi PeL) nojalla tarkempia säännöksiä pelastustoimesta. Pelastuslain mukaan valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin: kohteista joihin on laadittava pelastussuunnitelma (uusi PeL 15 §), yleisötilaisuuksista ja tapahtumista joihin on laadittava pelastussuunnitelma (uusi PeL 16 §) sekä väestönsuojan koosta, rakenteesta ja sijainnista (uusi PeL 74 §). Viimeksi mainitun säädösvaltuuden nojalla esitetään annettavaksi erillinen valtioneuvoston asetus väestönsuojista.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan lisäksi tarvittaessa säätää tarkemmin: rakennuksen pelastussuunnitelman sisällöstä (uusi PeL 15 §), yleisötilaisuuden pelastussuunnitelman sisällöstä (uusi PeL 16 §), poistumisturvallisuus selvityksen laatimisesta ja päivittämisestä sekä selvityksen sisällöstä (uusi PeL 19 §), sisäasiainministeriön ja aluehallintoviraston tehtävistä pelastustoimessa (uusi PeL 23 §), alueen pelastustoimen ja pelastuslaitoksen tehtävistä (uusi PeL 27 §), viranomaisten, laitosten ja liikelaitosten yhteistyöstä pelastustoiminnassa (uusi PeL 46 §), virka- ja asiantuntija-avun antamisesta pelastusviranomaisille (uusi PeL 49 §), pelastusviranomaisten antamasta virka-avusta (uusi PeL 50 §), vapaaehtoisten osallistumisesta pelastustoimeen (uusi PeL 51 §), valtuutetun oppilaitoksen oikaisu- ja kurinpitolautakunnasta (uusi PeL 55 §), pelastustoimintaan päätoimenaan osallistuvan henkilöstön sekä sivutoimisen, sopimuspalokunnan ja muun sopimuksen tehneen yhteisön henkilöstön tutkinnoista ja koulutuksesta (uusi PeL 57 §), valvonnassa käytettävistä riskien arvioimisen perusteista, palotarkastusten ja muiden valvontatoimenpiteiden määrittelystä sekä valvontasuunnitelman toteutumisen arvioinnista (uusi PeL 79 §) ja alueen pelastusviranomaisen velvollisuudesta antaa tilastotietoja (uusi PeL 87 §). Uuden PeL 19 §:n säädösvaltuuden nojalla on tarkoitus antaa erillinen valtioneuvoston asetus poistumisturvallisuus selvityksestä.

Tässä vaiheessa ei ehdoteta annettavaksi uuden PeL 46 §:n, 49 §:n, 50 §:n, 51 §:n, 79 §:n ja 87 §:n nojalla tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. Pelastuslaitoksen tehtävistä (uusi PeL 27 §) säädettäisiin tässä vaiheessa ainoastaan pelastussuunnitelmien laadintaan liittyvän neuvonnan osalta. Koska useita nykyään asetustasolla säädettyjä asioita on siirretty lakitasolle, asetuksella säätämiseen ei ole enää tarvetta nykyisessä laajuudessaan. Mikäli uuden pelastuslain seurannan perusteella osoittautuu tarpeelliseksi ja perustelluksi, voidaan edellä mainittuja asetuksenantovaltuuksia kuitenkin käyttää jatkossa.

Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta korvaa heinäkuun 2011 alusta kumottavan pelastuslain (468/2003) nojalla annetun valtioneuvoston asetuksen pelastustoimesta (787/2003) (jäljempänä vanha PeA), joka kumoutuu uuden PeL:n tullessa voimaan.

Asetus on valmisteltu virkatyönä sisäasiainministeriössä ja siitä on pyydetty lausunnot seuraavilta tahoilta: ministeriöt, aluehallintovirastot, Häätäkeskuslaitos, Liikenteen turvallisuusvirasto Trafi, Onnettomuustutkintakeskus, Opetushallitus, pelastuslaitokset, Pelastusopisto, Pääesikunta, Suomen Kuntaliitto, Säteilyturvakeskus, Turvatekniikan keskus, Elinkeinoelämän keskusliitto ry, Finanssialan Keskusliitto ry, Suomen Isännöintiliitto ry, Suomen Kiinteistöliitto ry, Suomen Omakotiliitto ry, Suomen Yrittäjät ry, Vammaisfoorumi ry, Nuohousalan Keskusliitto ry, Suomen Meripelastusseura ry, Suomen Palopäällystyöliitto ry, Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö ry, Suomen pelastusjohtajat -yhdistys, Suomen Punainen Risti, Suomen Sopimuspalokuntien Liitto ry, Akava ry, Julkisan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry, Julkis- ja yksityisalojen toimihenkilöliitto Jyty ry, Kunnallinen työmarkkinalaitos, Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ry, Palkansaajajärjestö Pardia ry, Pelastusalan Toimihenkilöiden Liitto PTL ry, Suomen Palomiesliitto SPAL ry ja Tekniikka ja Terveys KTN ry. Lisäksi lausunto on pyydetty alueen pelastustoimesta huolehtivilta kuntayhtymiltä ja kunnilta: Lapin liitto, Päijät-Hämeen liitto, Espoon kaupunki, Helsingin kaupunki, Hämeenlinnan kaupunki, Joensuun kaupunki, Jyväskylän kaupunki, Kaajan kaupunki, Kokkolan kaupunki, Kotkan kaupunki, Kuopion kaupunki, Lappeenrannan kaupunki, Mikkelin kaupunki, Oulun kaupunki, Porin kaupunki, Porvoon kaupunki, Seinäjoen kaupunki, Tampereen kaupunki, Turun kaupunki, Vaasan kaupunki, Vantaan kaupunki ja Ylivieskan kaupunki. Lausunnon ovat omaehtoisesti antaneet Suomen Palveluskoiraliitto sekä Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry.

Lausunnoissa puollettiin pääsääntöisesti asetuksen antamista esitetyssä muodossa tai joltain osin tarkennettuna. Osa lausunnonantajista katsoi pelastussuunnitelman laatimisvelvollisuuden määritellyn liian laajalle joukolla kohteita: useammassa lausunnossa kritisoitiin kolmen asuinhuoneiston rajaa pelastussuunnitelman laatimisvelvoitteen perusteena sekä pelastussuunnitelman laatimisvelvoitteen asettamista yksityisissä asunnoissa toteutettavaan lasten ryhmämuotoisen hoidon järjestämiseen (perhepäivähoito). Lausunnoissa esitettiin myös eräiden kohteiden poistamista pelastussuunnitelman laatimisvelvoitteen piiristä ja toisaalta eräiden kohteiden lisäämistä suunnitteluvelvoitteen piiriin. Yleisötilaisuuden pelastussuunnitelman laatimisvelvoitteen laukaisevasta kynnyksestä erilaisissa kohteissa esitettiin lausunnoissa niin ikään useammanlaisia kannanottoja. Pelastustoimen organisaatiota ja pelastustoimen tehtävien hoitamista koskevien säännösten osalta lausunnoissa esitettiin eniten näkemyksiä aluehallintovirastojen roolista erityisesti suuronnettomuusharjoitusten järjestämisessä. Myös pelastustoimen kelpoisuusvaatimuksia koskeviin säännöksiin esitettiin tehtäväksi eräitä tarkennuksia. Lausunnoissa esitetyt muutosehdotukset on mahdollisuuksien mukaan otettu huomioon asetuksen jatkovalmistelussa.

Asetuksella ei ole merkittäviä pelastuslaista erillisiä taloudellisia vaikutuksia.

Asetusehdotus on tarkastettu oikeusministeriön laintarkastusyksikössä.

Yksityiskohtaiset perustelut

1 § Velvollisuus laatia rakennukseen ja muuhun kohteeseen pelastussuunnitelma

Uuden PeL 15 §:n 1 momentin mukaan rakennukseen tai muuhun kohteeseen, joka on poistumisturvallisuuden tai pelastustoiminnan kannalta tavanomaista vaativampi tai jossa henkilö- tai paloturvallisuudelle, ympäristölle tai kulttuuriomaisuudelle aiheutuvan vaaran taikka mahdollisen onnettomuuden aiheuttamien vahinkojen voidaan arvioida olevan vakavat, on laadittava pelastussuunnitelma uuden PeL 14 §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä.

Uuden PeL 14 §:ssä säädetään omatoimisesta varautumisesta. Säännöksen mukaan rakennuksen omistajan ja haltijan sekä toiminnanharjoittajan on osaltaan:

- 1) ehkäistävä tulipalojen syttymistä ja muiden vaaratilanteiden syntymistä;
- 2) varauduttava henkilöiden, omaisuuden ja ympäristön suojaamiseen vaaratilanteissa;
- 3) varauduttava tulipalojen sammuttamiseen ja muihin sellaisiin pelastustoimenpiteisiin, joihin ne omatoimisesti kykenevät;
- 4) ryhdyttävä toimenpiteisiin poistumisen turvaamiseksi tulipaloissa ja muissa vaaratilanteissa sekä toimenpiteisiin pelastustoiminnan helpottamiseksi.

Uudessa PeL 14 §:ssä säädetty koskee myös muualla kuin rakennuksessa harjoitettavaa toimintaa sekä yleisötilaisuuksia.

Uuden PeL 15 §:n 1 momentin mukaan pelastussuunnitelman laatimisesta vastaa rakennuksen haltija. Jos rakennuksessa toimii useita toiminnanharjoittajia, rakennuksen haltijan tulee laatia pelastussuunnitelma yhteistyössä toiminnanharjoittajien kanssa. Rakennuksen haltijan tulee laatia rakennuksen pelastussuunnitelma kuitenkin aina yhteistyössä uuden PeL 18 §:ssä tarkoitetun hoitolaitoksen ja palvelu- ja tukiasumisen toiminnanharjoittajan kanssa.

Uuden PeL:n mukaan valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä kohteista, joihin on laadittava pelastussuunnitelma.

Vanhan PeA:n 9 §:ssä säädetään kohteista, joihin nykyisin tulee laatia pelastussuunnitelma. Pääsääntöisesti asetusehdotuksen suunnitteluelvoitteet vastaisivat nykyisiä vaatimuksia. Sääntelyä ehdotetaan kuitenkin yleisesti tarkennettavaksi määrittelemällä suunnitteluelvolliset tahot ja kohteet nykyistä täsmällisemmin ja tarkkarajaisemmin. Myös suunnitteluelvollisia kohteita lisättäisiin eräiltä osin.

Asetusehdotuksen 1 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan pelastussuunnitelma tulisi laatia asuinrakennuksiin, joissa on vähintään kolme asuinhuoneistoa. Vanhan PeA:n mukaan suunnitelma laaditaan asuinrakennuksiin tai muihin rakennusryhmiin, jotka ovat samalla tontilla tai rakennuspaikalla ja joissa on yhteensä vähintään viisi asuinhuoneistoa. Velvoitetta ehdotetaan näin ollen muutettavaksi rakennuspaikkakohtaisesta rakennuskohtaiseksi. Ehdotetulla muutoksella velvoite kohdistuisi erityisesti kerrostaloihin ja muihin sellaisiin rakennuksiin, joissa usean ihmisen toiminta samas-

sa rakennuksessa (vähintään kolme asuinhuoneistoa samassa rakennuksessa) voi vaikuttaa kohteen turvallisuuteen. Näissä kohteissa henkilö- ja paloturvallisuudelle aiheutuvan vaaran taikka mahdollisen onnettomuuden aiheuttamien vahinkojen voidaan arvioida olevan vakavat. Nykyisestä sääntelystä poiketen suunnitteluvaikeutta ei enää olisi, vaikka tontilla tai rakennuspaikalla olisi suuri joukko yksittäistaloja tai paritaloja, koska näiden kohteiden ei voida arvioida aiheuttavan laissa tarkoitettulla tavalla poikkeuksellista vaaraa tai poikkeuksellisia vahinkoja.

Asetusehdotuksen 1 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan pelastussuunnitelma tulisi laatia kaikkiin hoitolaitoksiin sekä palvelu- ja tukiasumisessa käytettäviin rakennuksiin. Näitä ovat muun muassa sairaalat, vanhainkodit ja muut laitoshuollon rakennukset, suljetut rangaistuslaitokset ja muut edellisiä vastaavat kohteet. Lisäksi pelastussuunnitelman laatimisvelvollisuus koskisi asumisyksikön muotoon järjestettyjä palvelu- ja tukiasuntoja sekä näihin verrattavia tiloja. Ehdotettu sääntely vastaisi käytännössä vanhan PeA:n sääntelyä.

Asetusehdotuksen 1 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan pelastussuunnitelma tulisi laatia kouluihin, oppilaitoksiin ja muihin vastaaviin opetuksessa käytettäviin tiloihin. Velvoite koskisi näin ollen kaikkia tiloja, joissa tosiasiallisesti annetaan ryhmämuotoista opetusta opetuksen järjestämistahosta tai oppilaiden määrästä riippumatta. Vanhan PeA:n mukaan pelastussuunnitelma tulee laatia tietyin rajauksin kouluihin.

Asetusehdotuksen 1 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan pelastussuunnitelma tulisi laatia lastensuojelulaitoksiin ja koulukoteihin sekä päiväkoteihin, perhepäiväkoteihin ja muihin lasten ryhmämuotoisen hoidon järjestämisessä käytettäviin tiloihin lukuun ottamatta yksityisiä asuntoja. Yksityisten asuinhuoneistojen suunnitteluvollisuus määrittäisi lähtökohtaisesti 1 §:n 1 momentin 1 kohdan perusteella. Vanhan PeA:n mukaan pelastussuunnitelma tulee laatia tässä viiteryhässä ainoastaan yli 25 hoitopaikan päiväkotihuoneistoihin. Suunnitteluvaikeus koskisi jatkossa esimerkiksi kaikkia päiväkoteja ja tiloja, joissa lapsia hoidetaan ryhmämuotoisesti suunnitelmallisesti ja sovitusti riippumatta siitä, mikä taho hoidon järjestää. Velvoite ei koskisi kuitenkaan yksityisessä kodissa järjestettävää perhepäivähoitoa, jollei velvoite synny pykälän 1 momentin 1 kohdan perusteella.

Asetusehdotuksen 1 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan pelastussuunnitelma tulisi laatia majoitusliikkeisiin sekä pysyville ja tilapäisille leirintäalueille. Majoitusliikkeellä tarkoitetaan majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain (308/2006) 1 §:n 2 momentin mukaisia majoitusliikkeitä. Mainitun säännöksen mukaan majoitusliikkeellä tarkoitetaan rakennusta, huoneistoa tai muuta liikepaikkaa, jossa harjoitetaan majoitustoimintaa. Majoitustoiminnalla puolestaan tarkoitetaan ammattimaisesti tapahtuvaa kalustettujen huoneiden tai muiden majoitustilojen tarjoamista tilapäistä majoitusta tarvitseville asiakkaille.

Leirintäalueella tarkoitetaan ulkoilulain (606/1973) 18 §:ssä määriteltyä leirintäaluetta. Säännöksen mukaan leirintäalueella tarkoitetaan aluetta, jolla majoitutaan tilapäisesti ja yleensä vapaa-aikana leirintämökkiin, teltaan, matkailuperävaunuun tai matkailuajoneuvoon ja jolla on yhteensä vähintään 25 leirintämökkiä taikka teltalle, matkailuperävaunulle tai matkailuajoneuvolle varattua paikkaa. Alue, jolla on vähintään 10 leirintämökkiä, on kuitenkin aina leirintäalue. Ulkoilulaissa säädetyn mukaisesti leirintäalueita koskevat säännökset koskevat muutakin vastaavanlaisen majoit-

tumiseen tarkoitettua aluetta, jolla olevissa, enintään yhdelle ruokakunnalle tai pienryhmälle tarkoitetuissa rakennuksissa on yhteensä yli 40 vuodepaikkaa.

Ulkoilulain 25 §:ssä säädetyn mukaisesti alue, jolle on tarkoitus enintään 14 vuorokauden ajaksi majoittaa telttoihin tai enintään tämän ajan siellä pidettäviin matkailuperävaunuihin tai matkailuajoneuvoihin yli 100 henkilöä, on tilapäinen leirintäalue. Vanhan PeA:n mukaan pelastussuunnitelma tulee laatia muun muassa hotelleihin, asuntoloihin, lomakyltiin, leirintäalueille ja muihin vastaaviin majoitustiloihin, joissa on yli 10 majoituspaikkaa.

Asetusehdotuksen 1 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaan pelastussuunnitelma tulisi laatia tiloihin, joita käytetään vähintään 20 henkilön tilapäiseen joukkomajoitukseen. Tällaisia tiloja olisivat muun muassa koulut ja hallit, joissa poikkeuksellisesti majoitetaan erilaisia ryhmiä. Vanha PeA ei sisällä vastaavaa säännöstä.

Asetusehdotuksen 1 §:n 1 momentin 7 kohdan mukaan pelastussuunnitelma tulisi laatia kirkkoihin, kirjastoihin, urheilu- ja näyttelyhalleihin, teattereihin, liikenneasemille, messualueille, moottoriradoille, huvipuistoille sekä edellä mainittuja vastaaville kokoontumispaikoille. Vanhan PeA:n mukaan pelastussuunnitelma tulee laatia kokoontumistiloihin, joissa on runsaasti yleisöä, kuten yli 500 neliömetrin kokoihin urheilu- ja näyttelyhalleihin, teattereihin, kirkkoihin, kirjastoihin ja liikenneasemille.

Asetusehdotuksen 1 §:n 1 momentin 8 kohdan mukaan pelastussuunnitelma tulisi laatia kauppakeskuksiin ja vastaaviin tiloihin sekä yli 400 neliömetrin suuruisiin myymälöihin. Vanhan PeA:n mukaan pelastussuunnitelma tulee laatia liiketiloihin, joissa on runsaasti yleisöä tai asiakkaita, kuten yli 500 neliömetrin kokoihin myymälöihin.

Asetusehdotuksen 1 §:n 1 momentin 9 kohdan mukaan pelastussuunnitelma tulisi laatia yli 50 asiakaspaikan ravintoloihin ja vastaaviin tiloihin. Ehdotettu vastaa nykyistä vanhan PeA:n sääntelyä.

Asetusehdotuksen 1 §:n 1 momentin 10 kohdan mukaan pelastussuunnitelma tulisi laatia yli 1500 neliömetrin teollisuus-, tuotanto- ja varastorakennuksiin. Vanhan PeA:n mukaan pelastussuunnitelma tulee laatia suurehkoihin tuotanto- ja varastotiloihin.

Asetusehdotuksen 1 §:n 1 momentin 11 kohdan mukaan pelastussuunnitelma tulisi laatia ympäristönsuojeluasetuksen (169/2000) 1 §:n mukaisiin ympäristölupaa edellyttäviin eläinsuojiiin. Pelastussuunnitelman laatimisveloitteen nykyistä täsmällisempi määrittäminen ja veloitteen perustaminen ympäristönsuojeluasetuksen säännöksiin on perusteltua, kun otetaan huomioon nykyisen asetuksen soveltamiskäytäntö. Mainitun säännöksen mukaan ympäristölupaa edellyttävät seuraavat eläinsuojat: a) eläinsuoja, joka on tarkoitettu vähintään 30 lypsylehmälle, 80 lihanaudalle, 60 täysikasvuiselle emakolle, 210 lihasialle, 60 hevoselle tai ponille, 160 uuhelle tai vuohelelle, 2 700 munituskanalle tai 10 000 broilerille, taikka muu eläinsuoja, joka lannantuotannoltaan tai ympäristövaikutuksiltaan vastaa vähintään 210 lihasialle tarkoitettua eläinsuojaa, b) vähintään 250 siitosnaarasminkin tai -hillerin taikka vähintään 50 siitosnaarasketun tai -supin taikka vähintään 50 muun siitosnaaraseläimen turkistarha

taikka muu turkistarha, joka lannantuotannoltaan tai ympäristövaikutuksiltaan vastaa vähintään 250 siitosnaarasminkille tarkoitettua turkistarhaa. Vanhan PeA:n mukaan pelastussuunnitelma on laadittava suurehkoihin maataloustuotantoloihin. Pelastussuunnitelman laatimisvelvoitteen nykyistä täsmällisempi määrittelemisen asetuksessa on perusteltua. Ympäristönsuojeluasetuksessa määritellyt rajat sopivat myös pelastussuunnitelman laatimisvelvollisuuden määritteleviksi rajoiksi, kun otetaan huomioon nykyisen asetuksen soveltamiskäytäntö.

Asetusehdotuksen 1 §:n 1 momentin 12 kohdan mukaan pelastussuunnitelma tulisi laatia kohteisiin, joissa vaarallisen kemikaalin vähäistä teollista käsittelyä ja varastointia saa harjoittaa tekemällä siitä ilmoituksen pelastusviranomaiselle tai Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle. Vanhan PeA:n mukaan pelastussuunnitelma on laadittava kohteisiin, joissa palo- ja räjähdysvaarallisten kemikaalien käsittely tai varastointi voi aiheuttaa vaaraa ihmisten terveydelle, omaisuudelle tai ympäristölle.

Vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden turvallisuudesta annetun lain (390/2005) 23 §:n mukaan vaarallisten kemikaalien laajamittaista teollista käsittelyä ja varastointia saa harjoittaa vain Turvallisuus- ja kemikaaliviraston luvalla. Vaarallisten kemikaalien vähäistä teollista käsittelyä ja varastointia saa harjoittaa vain tekemällä siitä ilmoituksen pelastusviranomaiselle, jollei ilmoitusta tule tehdä Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle.

Erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden sisäisten pelastussuunnitelmien laatimisesta säädetään laajamittaista toimintaa harjoittavien tuotantolaitosten osalta kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain (390/2005) 28 ja 62 §:ssä, kaivannaisjätteen jätealueiden osalta ympäristösuojelulain (86/2000) 103 b §:n 2 momentissa ja kaivannaisjätteistä annetun valtioneuvoston asetuksen (379/2008) 5 §:ssä, järjestelyratapihojen osalta vaarallisten aineiden kuljetuksesta rautatiellä annetun valtioneuvoston asetuksen (195/2002) 32 §:ssä ja satama-alueiden osalta vaarallisten aineiden kuljetuksesta ja tilapäisestä säilytyksestä satama-alueella annetun valtioneuvoston asetuksen (251/2005) 8 §:ssä. Ydinvoimalaitosten sisäinen pelastussuunnitelma sisältyy valmiussuunnitelmaan, josta säädetään ydinenergia-asetuksen (161/1988) 35 ja 36 §:ssä sekä ydinvoimalaitosten valmiusjärjestelyistä annetun valtioneuvoston asetuksen (735/2008) 6 §:ssä. Edellä mainittujen erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoisesta pelastussuunnitelmasta säädetään pelastuslain 48 §:ssä lukuun ottamatta niitä laajamittaista toimintaa harjoittavia tuotantolaitoksia, joista laaditaan toimintaperiaateasiakirja ja joista ei siten tarvitse laatia ulkoista pelastussuunnitelmaa.

Asetusehdotuksen 1 §:n 1 momentin 13 kohdan mukaan pelastussuunnitelma tulisi laatia kulttuuriomaisuuden suojelua koskevissa Suomea sitovissa kansainvälisissä sopimuksissa kulttuuriomaisuudeksi määriteltyihin ja sitä sisältäviin rakennuksiin ja kohteisiin sekä muihin lakien ja asetusten nojalla kulttuuriomaisuutena suojeltuihin rakennuksiin ja kohteisiin.

Kulttuuriomaisuuden määrittely sisältyy lähtökohtaisesti Suomea sitoviin kansainvälisiin sopimuksiin kulttuuriomaisuuden suojelusta, joita ovat Haagissa vuonna 1954 tehty yleissopimus kulttuuriomaisuuden suojelemiseksi aseellisen selkkauksen sattuessa (SopS 93/1994), Pariisissa 1970 tehty yleissopimus kulttuuriomaisuuden luvattoman tuonnin, viennin ja omistusoikeuden siirron kieltämiseksi ja ehkäisemiseksi

(SopS 92/1999) ja Roomassa 1995 tehty Unidroit'n yleissopimus varastetuista tai laittomasti maasta viedyistä kulttuuriesineistä (SopS 94/1999).

Haagin vuoden 1954 yleissopimuksen mukaan kulttuuriomaisuudella tarkoitetaan sen alkuperään tai omistajaan katsomatta:

- a) irtainta tai kiinteätä omaisuutta, jolla on huomattava merkitys kansojen kulttuuri-perinnölle, kuten rakennustaiteellisia, taiteellisia tai historiallisia muistomerkkejä, olivatpa ne uskonnollisia tai eivät, kiinteitä muinaisjäännöksiä, rakennusryhmiä, joilla kokonaisuutena on historiallista tai taiteellista merkitystä, taideteoksia, käsikirjoituksia, kirjoja ja muita esineitä, joilla on taiteellista, historiallista tai muinaistieteellistä merkitystä sekä tieteellisiä kokoelmia ja merkittäviä kirja- tai arkistokokoelmia taikka kokoelmia, jotka sisältävät edellä määritellystä omaisuudesta tehtyjä jäljennöksiä;
- b) rakennuksia, joiden pääasiallisena tarkoituksena on a kohdassa määritellyn irtaimen kulttuuriomaisuuden säilyttäminen tai näytteilläpitäminen, kuten museoita, suuria kirjastoja, arkistoja sekä suojia, joiden tarkoituksena on turvata aseellisen selkkauksen sattuessa a kohdassa määritelty irtain kulttuuriomaisuus;
- c) keskuksia, jotka sisältävät huomattavan määrän a ja b kohdissa mainittua kulttuuriomaisuutta. Näitä keskuksia kutsutaan ”muistomerkkikeskuksiksi”.

Pelastussuunnitelman laatimisvelvollisuuden piiriin kuuluvia kohteita olisivat edellä kuvatun perusteella kulttuuriomaisuuden suojelua aseellisen selkkauksen sattuessa koskevan yleissopimuksen (SopS 93/1994) mukaiset kansalliset kohteet sekä suojellut rakennukset. Suomessa rakennukset voivat olla suojeltuja kaavoituksella maankäyttö- ja rakennuslain säädöksiin perustuen tai erityislaeilla. Edellä tarkoitettuja nykyisin voimassa olevia erityislakeja ovat laki rakennusperinnön suojelemisesta, kirkkolaki ja laki ortodoksisesta kirkosta. Myös aiemmin voimassa olleiden säädösten (rakennussuojelulaki ja asetus valtion omistamien rakennusten suojelusta) nojalla tehdyt suojelupäätökset ovat voimassa.

Pelastussuunnitelman laatimisvelvollisuuden piiriin voisi ehdotetun sääntelyn perusteella kuulua kulttuuriperinnölle merkittäviä rakennuksia sinänsä ja rakennuksia, joissa säilytetään kulttuuriperinnölle merkittävää irtainta omaisuutta.

Asetusehdotuksen 1 §:n 1 momentin 14 kohdan mukaan pelastussuunnitelma tulisi laatia työpaikkatiloihin, joissa työntekijöiden ja samanaikaisesti paikalla olevien muiden ihmisten määrä on yleensä vähintään 50. Vanhan PeA:n mukaan pelastussuunnitelma tulee laatia yritys- ja laitoksiin ja vastaaviin kohteisiin, joissa työntekijöiden ja samanaikaisesti paikalla olevien muiden ihmisten määrä on yleensä vähintään 30.

Asetusehdotuksen 1 §:n 1 momentin 15 kohdan mukaan pelastussuunnitelma tulisi laatia yleisessä käytössä oleviin yli 100 metriä pitkiin tunneleihin. Kohdan mukainen velvoite on uusi. Maanteiden tunnelien ja rautatietunnelien osalta turvallisuuskysymyksiä ja suunnitteluvaihtoehtoja säädellään myös EU:n direktiiveillä ja Komission päätöksillä sekä Liikenneviraston ja Liikenteen turvallisuusviraston määräyksillä. Edellä mainittu sääntely koskee pääsääntöisesti ainoastaan uusia tunneleita ja esi-

merkiksi ainoastaan yli 500 metrin pituisiin maanteiden tunneleihin tulee laatia suunnitteluvaiheen turvallisuusasiakirja ja käyttöön otettavan tunnelin turvallisuusasiakirja. Pelastustoimesta annettavan valtioneuvoston asetuksen mukainen velvollisuus laatia pelastussuunnitelma koskisi myös jo käytössä olevia kaikkia yli 100 metriä pitkiä yleisessä käytössä olevia tunneleita. Velvoitteen piiriin kuuluisivat näin ollen muun muassa maanteiden tunnelien ohella kuntien katuverkon tunnelit sekä kaikki rautatietunnelit, jotka ovat pituudeltaan yli 100 metriä. Muun muassa pelastustoiminnan turvaamiseksi on yleisesti pitkissä tunneleissa määritelty hätäpoistumisteiden väliksi 100 metriä. Vastaavasti on perusteltua edellyttää pelastussuunnitelmia yli 100 metriä pitkiin yleisessä käytössä oleviin tunneleihin.

PeL 14 §:ssä säädetyn mukaisesti omatoimisen varautumisen (ja siihen liittyvän pelastussuunnitelman laatimisvelvoitteen) tarkoituksena on muun muassa varautua tulipalojen sammuttamiseen, omatoimisiin pelastustoimenpiteisiin, poistumisen turvaamiseen tulipaloissa ja muissa vaaratilanteissa sekä toimenpiteisiin pelastustoiminnan helpottamiseksi. Pelastuslaissa asetetun varautumisvelvoitteen toteuttamiseksi on tärkeää säätää asetuksella muun muassa edellä mainittua direktiivipohjaista sääntelyä täydentävistä pelastussuunnitelman laatimisvelvoitteista. Pelastussuunnitelmaan tulevat tiedot olisi 1 §:n 2 momentissa ehdotetun mukaisesti mahdollista sisällyttää muuhun lain tai viranomaisen määräyksen nojalla laadittavaan vastaavaan turvallisuus-, valmius tai muuhun vastaavaan suunnitelmaan. Suunnitelma esitettäisiin pelastusviranomaisen pyynnöstä esimerkiksi palotarkastuksen yhteydessä.

PeL:n voimaantulosäännöksen (112 §) mukaan pelastussuunnitelma on laadittava vuoden kuluessa PeL:n voimaantulosta ja kumottavien säännösten nojalla laaditut vanhat pelastussuunnitelmat tulee päivitettävä kahden vuoden kuluessa PeL:n voimaantulosta.

2 § Pelastussuunnitelman sisältö

Uuden PeL 15 §:n 2 momentin mukaan pelastussuunnitelmassa on oltava selostus:

- 1) vaarojen ja riskien arvioinnin johtopäätelmistä;
- 2) rakennuksen ja toiminnassa käytettävien tilojen turvallisuusjärjestelyistä;
- 3) asukkaille ja muille henkilöille annettavista ohjeista onnettomuuksien ehkäisemiseksi sekä onnettomuus- ja vaaratilanteissa toimimiseksi;
- 4) mahdollisista muista kohteen omatoimiseen varautumiseen liittyvistä toimenpiteistä.

Uuden PeL:n mukaan pelastussuunnitelman sisällöstä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Pelastussuunnitelman sisältövaatimus on määritelty uudessa PeL:ssa, eikä tässä vaiheessa ole perusteltua täsmentää sisältövaatimusta yksityiskohtaisesti asetustasolla. Pelastussuunnitelmien laadintatyötä varten on jo nykyisin laadittu oppaita ja lomakkeita, joita tullaan jatkossa uudistamaan ja kehittämään suunnittelutyön helpottamiseksi ja käytännön turvallisuustyötä palvelevien sisältöjen luomiseksi suunnitelmiin.

Uudessa PeL:ssa määritellyn sisältövaatimuksen lisäksi pelastussuunnitelmassa tulisi asetusehdotuksen mukaan ottaa huomioon myös kohteen tavanomaisesta poikkeava käyttö ja tilapäinen käyttötavan muutos.

Pelastussuunnitelman keskeinen sisältö liittyy normaaliolojen arkipäiväisten vaarojen ja riskien hallintaan. Pelastussuunnitelmassa tulisi kuitenkin käsitellä myös omatoimisen varautumisen toteuttamista mahdollisissa poikkeusoloissa.

Ehdotuksessa pelastuslaitokselle on erikseen säädetty nimenomainen velvoite antaa neuvontaa pelastussuunnitelman laadinnasta. Uuden PeL 27 §:n mukaan pelastuslaitos huolehtii muun muassa pelastustoimelle kuuluvasta ohjauksesta, valistuksesta ja neuvonnasta. Pelastuslaitoksen tehtävistä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

3 § Yleisötilaisuuden pelastussuunnitelma

Uuden PeL 16 §:n 1 momentin mukaan tilaisuuden järjestäjän on laadittava pelastussuunnitelma yleisötilaisuuksiin ja muihin tapahtumiin, joihin osallistuvien ihmisten suuren määrän tai muun erityisen syyn vuoksi sisältyy merkittävä henkilö- tai paloturvallisuusriski.

Uuden PeL:n mukaan valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä yleisötilaisuuksista ja tapahtumista, joihin on laadittava yleisötilaisuuden pelastussuunnitelma.

Vanhan PeA:n 9 §:n 1 momentin 9 kohdan mukaan pelastuslaissa tarkoitettu pelastussuunnitelma on laadittava liiketoiminnan harjoittajan tai muun yhteisön järjestämään tapahtumaan, jossa henkilö- ja paloturvallisuudelle tai ympäristölle aiheutuvan vaaran taikka mahdollisen onnettomuuden aiheuttamien vahinkojen voidaan arvioida olevan vakavat tapahtumaan osallistuvien ihmisten suuren määrän tai muun erityisen syyn vuoksi.

Asetusehdotuksen mukaan yleisötilaisuuden pelastussuunnitelma on laadittava yleisötilaisuuteen tai tapahtumaan, jossa arvioidaan olevan läsnä samanaikaisesti vähintään 200 henkilöä, käytetään avotulta, iletulitteita tai muita pyroteknisiä tuotteita taikka erikoistehosteina palo- ja räjähdysvaarallisia kemikaaleja, tapahtumapaikan poistumisjärjestelyt poikkeavat tavanomaisesta tai tapahtuman luonne aiheuttaa erityistä vaaraa ihmisille.

Uuden PeL 16 §:n 2 momentin mukaan yleisötilaisuuden pelastussuunnitelmassa on selvitettävä ja arvioitava tilaisuuden vaarat ja riskit. Niiden perusteella määritellään tilaisuuden turvallisuusjärjestelyt sekä ohjeet tilaisuuden toteuttamisesta vastaavalle henkilöstölle ja tilaisuuteen osallistuvalla yleisöllä onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja onnettomuus- ja vaaratilanteessa toimimiseksi.

Uuden PeL:n mukaan yleisötilaisuuden pelastussuunnitelman sisällöstä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Vanhan PeA:n 10 §:ssä säädetään pelastussuunnitelman sisällöstä ja sääntely koskee nykyisin myös yleisötilaisuuden pelastussuunnitelmia.

Yleisötilaisuuden pelastussuunnitelman sisältövaatimus on määritelty uudessa PeL:ssa, eikä tässä vaiheessa ole perusteltua täsmentää sisältövaatimusta yksityiskohdaisesti asetustasolla. Yleisötilaisuuksien pelastussuunnitelmien laadintatyötä varten on laadittu jo nykyisin ohjeita, joita tullaan jatkossa uudistamaan ja kehittämään suunnittelutyön helpottamiseksi ja käytännön turvallisuustyötä palvelevien sisältöjen luomiseksi suunnitelmiin.

Asetusehdotuksen mukaan yleisötilaisuuden ja tapahtuman pelastussuunnitelmaan vaadittavat asiat voidaan sisällyttää muuhun samaa tilaisuutta varten laadittavaan muuhun turvallisuussuunnitelmaan. Tästä olisi kuitenkin mainittava suunnitelmassa.

Kokoontumislain (530/1999) 14 §:n mukaan yleisötilaisuuden järjestäjän on tehtävä kirjallinen ilmoitus yleisötilaisuuden järjestämipaikan poliisille. Kokoontumislain mukaista ilmoitusta ei tarvitse kuitenkaan tehdä sellaisesta yleisötilaisuudesta, joka osanottajien vähäisen määrän, tilaisuuden luonteen tai järjestämipaikan vuoksi ei edellytä toimenpiteitä järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi tai sivullisille ja ympäristölle aiheutuvan haitan estämiseksi taikka erityisiä liikennejärjestelyjä. Kokoontumislain 7 §:n mukaan poliisille on tehtävä ilmoitus myös yleisestä kokouksesta. Uuden PeL:n mukainen sääntely koskee ainoastaan yleisötilaisuuksia yleisten kokousten jäädessä pelastuslain mukaisen sääntelyn ulkopuolelle ja kokoontumislaisissa säädettyjen poliisin toimivaltuuksien varaan.

Ehdotetun säännöksen mukaan pelastuslaitoksen tulisi antaa neuvontaa yleisötilaisuuden pelastussuunnitelman laadinnasta. Uudessa PeL:ssa säädetään suunnitelman toimittamisesta alueen pelastusviranomaiselle ja alueen pelastusviranomaisen toimenpiteistä niissä tilanteissa, joissa suunnitelma tai tilaisuuden turvallisuusjärjestelyt ovat puutteelliset.

4 § Sisäasiainministeriön tehtävät

Uuden PeL:n 23 §:n 1 momentin mukaan sisäasiainministeriö johtaa, ohjaa ja valvoo pelastustoimintaa ja sen palvelujen saatavuutta ja tasoa, huolehtii pelastustoimen valtakunnallisista valmisteluista ja järjestelyistä, yhteensovittaa eri ministeriöiden ja toimialojen toimintaa pelastustoimessa ja sen kehittämisessä sekä huolehtii muista sisäasiainministeriölle pelastuslaissa säädettyistä tehtävistä.

Uuden PeL:n mukaan sisäasiainministeriön tehtävistä pelastustoimessa voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Vanhan PeA:n 2 §:n mukaan sisäasiainministeriö huolehtii pelastustoimen yleisestä kehittämisestä ja valtakunnallisesta suunnittelusta, pelastustoiminnan ja väestönsuojelun johtamisvalmiuden ylläpitämisestä, väestönsuojelun suunnittelusta ja toimialan muusta varautumisesta poikkeusoloihin, väestön suojaamiseksi ylläpidettävästä säteilyvalvontajärjestelmästä yleisesti, varautumisesta pelastustoimeen kuuluvan avun antamiseen ulkomaille ja nykyisen pelastuslain 74 §:ssä tarkoitetun erityiskaluston hankkimisesta ja toiminnan rahoittamisesta.

Asetusehdotuksessa sisäasiainministeriön tehtävät on muotoiltu vastaamaan muuttuneita käsitteitä ja eräiltä osin myös uudistuneita tehtäväsivaltöjä. Sisäasiainministeriön perustehtävät pelastustoimessa on määritelty pelastuslaissa. Lisäksi sisäasiainmi-

nisteriö huolehtii sille valtioneuvoston ohjesäännössä määritellyistä tehtäväkokonaisuuksista. Asetusehdotuksen mukaan sisäasiainministeriö huolehtii pelastustoimen yleisestä kehittämisestä ja valtakunnallisesta strategisesta suunnittelusta sekä pelastustoiminnan valtakunnallisen johtamisvalmiuden ylläpitämisestä. Sisäasiainministeriölle kuuluu myös vastuu pelastustoimen valtakunnallisesta suunnittelusta poikkeusolojen ja muiden häiriötilanteiden varalta sekä muu ministeriölle kuuluva toimialan varautuminen. Uuden PeL:n 38 ja 97 §:ssä määritellyt tehtävät otettaisiin tarkennettuina asetukseen.

5 § Aluehallintoviraston tehtävät

Uuden PeL 23 §:n 2 momentin mukaan aluehallintovirasto valvoo pelastustointia sekä pelastustoimen palvelujen saatavuutta ja tasoa toimialueellaan. Aluehallintovirasto tukee lisäksi sisäasiainministeriötä sen PeL 23 §:n 1 momentin mukaisissa tehtävissä sekä huolehtii muista aluehallintovirastolle uudessa PeL:ssä säädettyistä tehtävistä.

Uuden PeL:n mukaan aluehallintoviraston tehtävistä pelastustoimessa voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. Pelastustoimesta annettavalla valtioneuvoston asetuksella tarkennettaisiin nimenomaan ja ainoastaan uuden PeL:n mukaisia tehtäviä.

Aluehallintovirastolle kuuluu myös pelastustoimeen läheisesti liittyviä muita tehtäviä. Aluehallintovirastoista annetun lain (869/2009) ja valtioneuvoston asetuksen (906/2009) nojalla aluehallintovirastojen pelastustoimen ja varautumisen vastuualueet huolehtivat varautumisen yhteensovittamisesta alueella ja siihen liittyvästä yhteistoiminnan järjestämisestä, valmiussuunnittelun yhteensovittamisesta, alueellisten maanpuolustuskurssien järjestämisestä, kuntien valmiussuunnittelun tukemisesta, valmiusharjoitusten järjestämisestä, alue- ja paikallishallinnon turvallisuussuunnittelun edistämisestä ja toimivaltaisten viranomaisten tukemisesta ja tarvittaessa näiden toiminnan yhteensovittamisesta mainittujen viranomaisten johtaessa turvallisuuteen liittyviä tilanteita alueella. Lisäksi aluehallintovirastot toimivat valtionapuviranomaisena alueen pelastustoimen valtionavustuksesta annetun lain (1122/2003) mukaisista etuuksista päätettäessä.

Vanhan PeA:n mukaan aluehallintoviraston tulee huolehtia toimialueensa pelastustoimen palvelujen arvioinnista ja raportoinnista sisäasiainministeriölle. Asetusehdotuksen mukaan aluehallintoviraston tulee huolehtia nimenomaisesti pelastuslaista johdettuna tehtävänä pelastustoimen palvelujen saatavuuden ja tason raportoinnista sisäasiainministeriölle. Tämä tehtävä ei sulkisi pois aluehallintovirastolle kuuluvia muita mahdollisia (arviointi)tehtäviä, jotka johtuvat aluehallintovirastoja koskevasta muusta lainsäädännöstä kuin pelastuslaista.

Vanhan PeA:n mukaan aluehallintoviraston tehtävänä on varautua pelastustoiminnan ja väestönsuojelun johtamiseen toimialueellaan ja laatia sitä koskevat suunnitelmat. Uuden PeL:n mukaan aluehallintovirastolla ei ole enää pelastustoiminnan johtamistehtävää. Asetusehdotuksen mukaan aluehallintovirasto avustaisi aikaisemman johtamistehtävän sijaan sisäasiainministeriötä pelastustoiminnan johtamisessa tarvittavan tiedon hankinnassa ja tilannekuvan ylläpitämisessä. Uuden PeL:n 34 §:n mukaan sisäasiainministeriön pelastusviranomaisella on oikeus antaa pelastustoimintaa koskevia käskyjä ja määrätä pelastustoiminnan johtajasta ja hänen toimialueestaan. Sisä-

asiainministeriön pelastusviranomaisten toimivaltuudet pelastuslaissa mahdollistavat tarkoituksenmukaiset ja toimivat johtosuhteet ja toiminnan koordinoimisen esimerkiksi usealle pelastustoimen alueelle ulottuvassa suuronnettomuustilanteessa. Aluehallintovirastoilla on tässä johtamistoiminnassa tehtäviä muun muassa tilannekuvan ylläpitämisessä.

Asetusehdotuksen mukaan aluehallintovirasto osallistuisi jatkossa suuronnettomuusharjoitusten suunnitteluun ja järjestämiseen. Aluehallintovirasto vastaisi näiden laajojen harjoitusten suunnittelutyöstä ja käytännön toteuttamisjärjestelyistä yhteistyössä pelastuslaitosten ja pelastustoimen eri yhteistyötahojen kanssa. Tehtävä soveltuu hyvin aluehallintovirastolle toiminnan ulottuessa useammalle pelastustoimen alueelle ja koskiessa laajaa joukkoa yhteistyöviranomaisia hallinnon eri tasoilla. Perusvastuu harjoitusten järjestämisestä osana lakisääteistä pelastustoimesta huolehtimista on kuitenkin pelastuslaitoksilla, joiden tulee järjestää harjoituksia alueen pelastustoimen palvelutasopäätökseen linjattujen perusteiden pohjalta.

Aluehallintovirastoille kuuluisi asetuksen mukaan edelleenkin edistää eri tahojen yhteistoimintaa pelastustoimessa toimialueellaan. Pelastustoiminnan osalta yhteistyöviranomaiset on määritelty uuden PeL:n 46 §:ssä.

Valtioavustusten käsittelyä koskevasta tehtävästä ei ole tarpeen säätää enää pelastustoimesta annettavassa valtioneuvoston asetuksessa, koska tehtävä johtuu suoraan muusta lainsäädännöstä.

6 § Pelastustoimintaan osallistuvan päätoimisen henkilöstön kelpoisuus

Uuden PeL 57 §:n 1 momentin mukaan pelastustoimintaan osallistuvalla pelastuslaitoksen päätoimiselta miehistöltä, alipäällystöltä ja päällystöltä vaaditaan virkaa tai tehtävää vastaava pelastusalan tutkinto.

Uuden PeL:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä edellä tarkoitetuista tutkinnoista.

Päätoimisen henkilöstön kelpoisuus määriteltäisiin uudessa asetuksessa nykyistä sääntelyä vastaavalla tavalla.

Asetusehdotuksen mukaan kussakin tehtäväryhmässä (miehistö, alipäällystö, päällystö) kelpoisuuden tuottaisivat pelastusalan oppilaitoksessa nykyisten tai vaihtoehtoisesti aikaisemmin voimassa olleiden vaatimusten mukaisesti suoritettua tehtävää vastaavat tutkinnot. Palopäällystöluokan, päällystöluokan, palomestari luokan, palomestari kurssin, päällystökurssin, päällystötutkinnon sekä palopäällystön koulutusohjelman (insinööri AMK) ohella päällystön kelpoisuuden tuottaisivat mm. maalaiskuntien palopäällystökurssi, alempi päällystötutkinto ja ennen vuotta 1986 suoritettu paloiesimiehen tutkinto. Alipäällystön kelpoisuuden tuottaisivat mm. alipäällystöluokka, paloiesimiehen ammattitutkinto, paloiesimieskurssi ja alipäällystökurssi. Miehistön kelpoisuuden tuottaisivat mm. palomiesluokka, palomieskurssi ja miehistötutkinto (pelastuslinja). Vaikka kuhunkin tehtäväryhmään vaaditaan tehtäväryhmää vastaava tutkinto, ei kuitenkaan ole pelastuslaista tai asetuksesta johtuvaa estettä sille, että pelastusalan ammatillisen miehistötutkinnon suorittanut toimisi tilanteen niin edellyttäessä pelastustoiminnan johtajana (pelastusviranomaisena) ja samalla yksikönjohtajana.

na. Pelastuslaitoksen varsinaiseen alipäällystön virkaan ja tehtävään (esimerkiksi paloiesimiehen virka) edellytetään kuitenkin alipäällystön kelpoisuuden tuottavaa tutkintoa. Tavoitteena kuitenkin on, että pelastusyksikköä johtaa alipäällystöön kuuluva henkilö ja pelastusjoukkuetta tai sitä suurempaa muodostelmaa päällystöön kuuluva henkilö.

Pelastusalan oppilaitoksilla tarkoitetaan asetuksessa Pelastusopistoa ja ennen sitä toimineita oppilaitoksia: Valtion pelastusopisto, Valtion pelastuskoulu, valtion palo-opisto ja palokoulu sekä niitä oppilaitoksia, jotka sisäasiainministeriön valtuuttamina ja hyväksyminä antavat pelastusalan ammatillista koulutusta. Pykälän 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettu Savonia-ammattikorkeakoulu oli aikaisemmalta nimeltään Pohjois-Savon ammattikorkeakoulu ja siinä suoritettu palopäällystön koulutusohjelma tuottaa saman pätevyyden kuin Savonia-ammattikorkeakoulussa suoritettu vastaava tutkinto.

Koska pelastuslain mukaan tutkinto edellytetään ainoastaan pelastustoimintaan osallistuvalla henkilöstöltä, asetuksella ei säädetä palotarkastajan kelpoisuudesta. Mikäli pelastuslaitoksen palveluksessa oleva henkilö (esimerkiksi palotarkastaja) osallistuu muun tehtävänsä ohella ja pelastuslaitoksen palveluksessa myös pelastustoimintaan, edellytetään häneltä tässä tehtävässä laissa tarkoitettu pelastustoimintaan vaadittava asianomaisen tehtäväryhmän tutkinto. Sopimuspalokuntien jäsenenä ja pelastuslaitoksen sivutoimisena henkilöstönä pelastustoimintaan osallistuvien kelpoisuudesta säädetään asetuksen 9 §:ssä.

7 § Pelastustoimintaan osallistuvan sivutoimisen henkilöstön ja sopimuspalokunnan henkilöstön kelpoisuus

Uuden PeL 57 §:n 2 momentin mukaan pelastustoimintaan osallistuvalla sivutoimiselta ja PeL 25 §:ssä tarkoitettua sopimuspalokuntaan ja muuhun sopimuksen tehneeseen yhteisöön kuuluvalta henkilöltä vaaditaan riittävä koulutus. Koulutusvaatimukseen kuuluvien pelastustoimen kurssien opetussuunnitelmat vahvistaa Pelastusopisto.

Uuden PeL:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä edellä tarkoitettua koulutuksesta. Ehdotuksen mukaiset kelpoisuusvaatimukset vastaavat nykyisin voimassa olevassa asetuksessa säädettyjä.

Sopimuspalokuntien ohella alueen pelastustoimi voi uuden PeL:n mukaan tehdä sopimuksen myös muun pelastusalalla toimivan yhteisön kuin palokunnan kanssa. Näitä yhteisöjä ovat esimerkiksi järvipelastusyhdistykset sekä muut vapaaehtoiseen pelastuspalveluun (VAPEPA) osallistuvat yhteisöt. Asetusehdotuksen 7 §:ssä tarkoitettua sopimuspalokuntia koskevat kelpoisuusvaatimukset eivät lähtökohtaisesti koskisi edellä tarkoitettujen muiden sopimusyhteisöjen henkilöstöä. Näin ollen esimerkiksi pelastuslaitoksen kanssa sopimuksen tehneen järvipelastusyhdistyksen tai pelastuskoirayhdistyksen henkilöstöltä edellytettäisiin pelastuslaissa säädetyn mukaisesti riittävää koulutusta, mutta koulutuksesta ei säädetäisi tarkemmin nyt käsillä olevassa valtioneuvoston asetuksessa pelastustoimesta. Koulutuksen riittävyyden kyseiseen sopimuksen mukaiseen tehtävään arvioisi sopimuksen tekevä pelastuslaitos.

Sääntelyn lähtökohtana on, että muut pelastuslaitosten sopimusyhteisöt kuin sopimuspalokunnat voisivat toimia pelastuslaitoksen kanssa tekemänsä sopimuksen mukaisesti pelastustoimintaan liittyvissä tehtävissä (lähinnä tukitehtävät) kunkin yhteisön oman koulutusjärjestelmän tuottaman pätevyyden perusteella määräytyvissä tehtävissä. Pelastustoimintaan sisältyvään varsinaiseen sammutus- ja pelastustyöhön osallistuvilta henkilöstöltä tulee edellyttää aina sammutustyökurssin suorittamista ja pelastussukellustehtäviin osallistuvilta lisäksi asianomaisen Pelastusopiston vahvistaman opetussuunnitelman mukaista kurssia.

8 § Sisäasiainministeriön hyväksymän oppilaitoksen oikaisu- ja kurinpitolautakunta

Uuden PeL 55 §:n mukaan valtio huolehtii pelastustoimen ammatillisesta koulutuksesta ja muusta pelastustoimeen liittyvästä koulutuksesta siten kuin Pelastusopistosta annetussa laissa (607/2006) säädetään.

Sisäasiainministeriö voi uuden PeL:n mukaan hyväksyä myös muun julkisyhteisön ylläpitämän oppilaitoksen kuin Pelastusopiston antamaan pelastusalan ammatillista peruskoulutusta. Oppilaitoksen henkilöstön kelpoisuuteen, oppilaitoksen antamaan koulutukseen, opetukseen ja tutkintoihin sekä opiskelijan oikeuksiin ja velvollisuuksiin sovelletaan Pelastusopistosta annettua lakia. Oppilaitoksen opetuksessa noudatetaan Pelastusopiston opetussuunnitelmia. Oppilaitos asettaa oikaisu- ja kurinpitolautakunnan. Lautakuntaan sovelletaan Pelastusopiston oikaisu- ja kurinpitolautakuntaa koskevia säännöksiä.

Uuden PeL:n mukaan tarkempia säännöksiä lautakunnasta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

Asetusehdotuksessa esitetty vastaa pääpiirteissään nykyistä sääntelyä.

9 § Voimaantulo

Pykälän 1 momentin mukaan asetus tulisi voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2011 samaan aikaan uuden PeL:n kanssa.

Pykälän 2 momenttiin on otettu tavanomainen säännös asetuksen täytäntöönpanon edellyttämistä toimenpiteistä.

10 § Siirtymäsäännös

Asetusehdotuksen ehdotetaan säädettäväksi vanhan PeA:n sääntelyä pääpiirteissään vastaavalla tavalla pelastustoimintaan osallistuvan sivutoimisen henkilöstön ja sopimuspalokunnan henkilöstön kelpoisuudesta siirtymävaiheessa. Nyt käsillä olevalla siirtymäsäännöksellä turvattaisiin henkilöstön kelpoisuuden säilyminen uuden asetuksen voiman tullessa myös niillä pelastustoimintaan osallistuvilla sivutoimisilla ja sopimuspalokuntaan kuuluvilla henkilöillä, jotka ovat saaneet kelpoisuuden mainittuihin tehtäviin aikaisemmin voimassa olleiden säännösten mukaisesti. Aikaisemmin mainituista kelpoisuusvaatimuksista on säädetty kunnan palokunnan sivutoimisen ja sopimuspalokunnan sammutus- ja pelastustyöhön osallistuvan henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetussa sisäasiainministeriön asetuksessa (873/2001) ja nyt kumottavassa valtioneuvoston asetuksessa pelastustoimesta (787/2003), jota on muutettu asetuksella 1054/2003.